

PROMRZLÁ LETNÍ
CESTA NAPŘÍČ
CARSKÝM RUSKEM

LED

VE VZDUCHU VISÍ NEFOREMNÝ OBŘÍ KUS LEDU. VIDÍTE V NĚM JAKO V JANTARU DOKONALE ZACHOVANÝ HRNČÍRSKÝ KRUH A VEDLE NĚJ MLADÉHO MUŽE. JEŠTĚ DÝCHÁ, ALE LED HO ZVOLNA POHLČUJE. TEN ROK NA ZAČÁTKU DVACÁTÉHO STOLETÍ, KDY SE PO PÁDU TUNGUZSKÉHO METEORITU OBJEVILY PŘÍTUHY, SE TOTIŽ SVĚT NEVRATNĚ ZMĚNIL... text Jiří Popiolek



olská fantastika má ve světové literatuře nepřehlédnutelné místo. Země, která dala čtenářům Stanisława Lema nebo Janusze A. Zajdela, však disponuje stále novými a novými spisovateli, jejichž knihy se jednou bezpochyby zapíší do zlatého fondu nejen sci-fi nebo fantasy.

Jedním z nich je i Jacek Dukaj, jehož *Led* patří k těm ambiciózním a zároveň úžasně čtivým románům, které vám doslova vyrazí dech a přimrazí vás ke stránkám. V tomto případě je „doslova“ ten správný výraz, protože se hned od první věty rovným nohama ocitnete v alternativním světě, kde naši Zemi zasypaly prazvláštní ledové útvary, přítuhy.

O přítuhách a jejich vládě nad světem

Všechno to začalo v červnu 1908, kdy neštěstí spadlo ve střední Sibiři z nebe v podobě zářícího meteoritu. Brzy nato se začala Sibiř šířit věčná zima, která se však s hranicemi

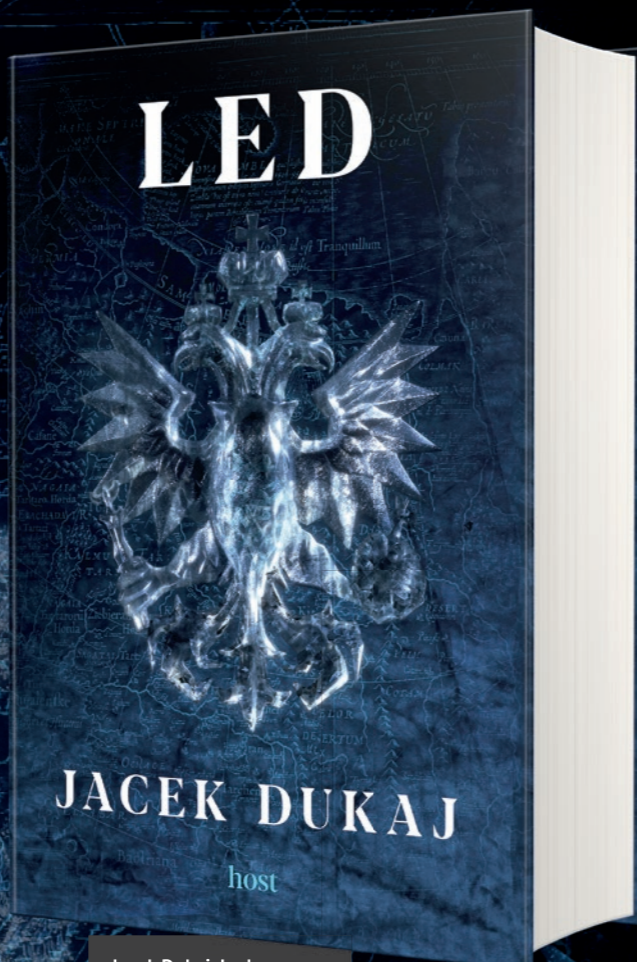
nezastavila a vydala se na cestu Evropou – a společně s ní se vydaly jiným směrem i dějiny – kupříkladu středobodem zájmu se pro svět v následujících letech stala nekončící válka mezi Ruskem a Japonskem, ne Velká válka na evropských bojištích.

Po více než patnácti letech visí nad velkoměsty, ale i jinde, obrovská střešylišť, z nichž se k zemi spouštějí necitelní, nelidští a nepochopitelní andělé Ledu – přítuhy. Čeho se dotknou, to zamrzne, rozpadne se, zkréhne. I v létě panuje na zasažených místech věčný mráz a nekonečná zima, která z lidí dělá pouhé ploužící se zoufalé stíny.

Jaká je podstata celého jevu – a dá se mu vůbec nějak čelit? Tato otázka trápí mnohé vědce, politiky, ale i obchodníky. Jenže ne všichni mají zájem situaci řešit, protože se najdou i tací, kteří na celém neštěstí vydělali. A to nejen finančně...

O ruské Varšavě, léta Páně 1924

Ten červenec byl obzvláště mrazivý. Nad ruským impériem zabranou Varšavou se kupily ledové bouřkové mraky a přítuhy se zvolna plížily ulicemi. Nadaný matematik a špatný karbaník Benedykt Gierosławski má dluhy, kam se jenom podívá, a životní perspektivy mizerné.



Jacek Dukaj: *Led*
PŘEKLAD Michala Benešová, Michael Alaxa
OBÁLKA Tomasz Bagiński, Maciek Jackiewicz
VYDAL Host, Brno 2021
STRAN 944 / CENA 599 Kč
WWW.HOSTBRNO.CZ

NEZVYKLÉ POJMY Z ALTERNATIVNÍHO SVĚTA LEDU

přítuha – pohyblivý kus ledu, kam přijde, všechno zamrzne, pohybuje se pomalu, ale není před ním úniku; inteligentní bytost, nebo jen bezduchý přírodní úkaz?

střešylišť – ledové hnízdo, v němž přítuhy sídlí... vznikají a zanikají... kdo ví; visí ve vzduchu a vtahují do svého ledu předměty i lidi; přítuhy se k němu připojují a zase se z něj odpojují;

zimaři – lidé, kteří se přiblížili k přítuze, a přesto přežili; dotyk s příšerným mrazem je vůči zimě obrní, nebo byli odolní vůči mrazu vždycky?

zimězo – speciální látka odolná vůči mrazu přítuhy; vyrábí se z něj všechno, co vás napadne, koleje, vitrážová okna, hole...

Proto jej v okamžiku, kdy si pro něj jedno ráno přijdou do promrzlého, zuboženého bytu činovníci Ministerstva Zimy, napadne, že nejspíš brzy skončí ve vězení. Zatím netuší, že nabídka, kterou od ruské vlády dostane, mu z pasti, v níž se vlastní vinou ocitl, umožní uniknout. Jenže ten únik je zároveň nevyzpytatelnou ruskou ruletou, na jejímž konci může přijít cokoli.

Cesta vlakem Transsibiřskou magistrálou napříč Ruskem až do dalekého Irkutsku bude dlouhá, dobrodružná a nebezpečná. Plná

okamžiků, které otevírají oči a mrazí z nich v zádech – při pohledu na okolní realitu impéria, v němž nikdy nedošlo k bolševickému převratu, ale lidé jsou tam stejně zvláštní a jedineční, jako v Rusku vždycky byli.

A také případné setkání s otcem Filipem, vyhnancem a bývalým „soudruh“, jehož revoluce ztroskotala; vědcem, který možná žije, a možná taky ne, ale nejspíš prý odhalil, co jsou přítuhy zač, může na území pod vládou Ledu dopadnout jakkoli...

O melancholické ruské duši

Led, rozsáhlý román Jacka Dukaje, žánr fantastiky dalece přesahuje. Za podmanivou a zábavnou slupkou dobrodružného románu jako vystřiženého z dob, kdy děti i jejich rodiče hlitali fantastické nápady Julese Vernea

(nebo putovali *Pouští a pralesem* Henrika Sienkiewicze, abychom zůstali v autorově domovně), se skrývá text, jehož významové slupky by se daly donekonečna loupat jako obří cibule – a stejně by se pořád dalo najít něco nového.

Samotný formát alternativní reality, v níž nikdy nedošlo k první světové válce a Rusko se samo sobě navzdory stalo mocností (zásoby tungetitu a ziměza, jediných látek, které doteku přítuhy odolají, se dají těžit právě jenom v Rusku), mu slouží jako živná půda pro nekončící nálož dějových zvratů a překvapivých situací, ale také vtipných a chytrých dialogů a úvah o historii, filozofii, matematice, šifrování, etice, náboženství, politologii – a v neposlední řadě i o ruské duši jako takové.

Nehledejte v tom však akademickou nudu, všechno je zabaleno do mimořádně zábavných forem, které se textem zvolna přesouvají podobně jako přítuhy ulicemi velkoměst. Groteska, satira, sci-fi, dystopie, detektivka, cestopis, dobrodružný román... od každého něco. A vždy je to naprosto funkčně zasazeno do celkového textu tak, aby čtenář vlastně ani nepostřehl, že se zase ocitl ve zcela jiné literární realitě.

A když se k tomu všemu přidá i Dukajův neskutečný všeobecný rozhled, který mu umožňuje přivést na scénu rozsáhlé panoptikum známých historických osobností, i cítelerská a doslova hodinářská práce s jazykem, jímž celý příběh vypráví, vyloupne se před vámi v celé své nádhře výjimečná, podnětná, vtipná, znepokojujivá a dechberoucí kniha, která toho při pozorném čtení dokáže dát mnohem víc, než by se vůbec zdálo být možné. Až z toho člověku běhá po zádech mráz... ☒



JACEK DUKAJ (* 1974)

Polský spisovatel fantastiky narozený v Tarnowě vystudoval filozofii na Jagellonské univerzitě v Krakově. Publikuje od šestnácti let, v současnosti je jedním z nejocenenějších polských autorů fantastiky. Za román *Led* obdržel dokonce Cenu Evropské unie za literaturu. Píše romány (*Jiné písně, Dokonalá nedokonalost*) i povídky, *Katedrála* byla posléze úspěšně zfilmována. Je rovněž mnohonásobným držitelem Ceny Janusze Zajdela, tedy nejvyššího polského ocenění pro autory fantastiky.

POLSKÁ FANTASTIKA

Andrzej Sapkowskiho zná díky *Zaklínači* takřka každý čtenář fantastiky. Jenže polská fantastika, to není jenom Sapkowski. Její šíře je ohromující a v českých překladech se dá najít spousta zajímavých jmen. Tady jsou některá z nich:

Stanisław Lem

Klasik a jedna z největších osobností polské, ale i světové sci-fi; podle jeho románu *Solaris* byl dokonce natočen slavný film s Georgem Clooneym v hlavní roli.

Janusz A. Zajdel

„Ten druhý“ za Lемом, nenapsal toho tolik, ale co sci-fi román nebo povídka, to klenot; v antikvariátech se poohlédněte po úžasném *Vynálezu profesora Van Troffa*.

Andrzej Pilipiuk

Král polské humori- stické fantasy, jehož povídky s polským sedlákem, alkoholikem a amatérským exorcistou Jakubem Vandrovcem patří k těm nepřehlédnutelným.

Jakub Ćwik

Takový trochu punker fantastiky; Loki a další bohové s pistolí v ruce, zákeřní andělé, nebo třeba dusivým kouflem zahalený svět vystavěný na víře ve zvrhlou podobu pohádek.